

1. ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રોફાઇલ

1.1 કચ્છ જિલ્લાનો ઇતિહાસ

પ્રસ્તાવના :

ભારત દેશના ગુજરાત રાજ્યના 25 જિલ્લાઓ પૈકી કચ્છ જિલ્લો ગુજરાતની પશ્ચિમે આવેલ એક સરહદી જિલ્લો છે. જેની એક બાજુ આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદ, દક્ષિણે સાગર કાંઠો, જ્યારે ઉત્તર-પૂર્વ બાજુ જમીન માર્ગથી જોડાયેલો છે. આવો, આપણે આ વિશિષ્ટ જિલ્લાનો ઇતિહાસ જાણીએ.

ઇતિહાસ :

કચ્છ પ્રદેશની વિશિષ્ટ ભૌગોલિક લાક્ષણિકતાઓ અને કાચબાને મળતાં ભૂપૃષ્ઠ લક્ષણોને કારણે તેનું નામ કચ્છ પડ્યું. પ્રાચીન સાહિત્યમાં તેના આ નામનો ઉલ્લેખ છે. મલ્લીનાથીએ અમરકોષ પર તેના ભાષ્ય સંજીવનીમાં તેની નીચાણમાં આવેલાં ભેજવાળા પ્રદેશ કે પડતર જમીન તરીકે વ્યાખ્યા કરી છે. પુરાણમાં જૂના વખતમાં આ દેશની મુલાકાત લેનાર વિદેશી પ્રવાસીઓની આ પ્રદેશ પરની જુદી જુદી નોંધોમાં તેમજ શિલાલેખોમાં, તામ્રપત્રોમાં અને જુનાં લખાણો અને હસ્તપ્રતોમાં તેનો આ નામ તરીકે ઉલ્લેખ છે. ગ્રીક પ્રવાસી અને લશ્કરી સેનાપતિએ પણ ઇશુ ખ્રિસ્ત પહેલાંની બીજી સદી દરમિયાન તેના આભિરના મૂળ તેમને અપભ્રંશ કરીને આ પ્રદેશનો આભિરિયા કે અબીર તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે. ઇ.સ.ની ત્રીજી કે ચોથી સદી સુધી અને તે પછી પણ તેમાં કચ્છ તેમજ આભિર એમ બન્ને નામો તરીકે ઉલ્લેખ છે. આ વિસ્તારમાં આભિરો વસતાં હતાં. તેના મૂળ નિવાસીઓ પરથી તે સૌ પ્રથમ આભિર તરીકે ઓળખાયો. તેની આસપાસની પાણી અને ખરાબાની જમીનથી ઘેરાયેલી અદ્વિતીય ભૌગોલિક સ્થિતિને કારણે તે પાછળથી કચ્છ તરીકે ઓળખાયો.

કચ્છની વહીવટી ભૂમિકા અસ્પષ્ટ લાગે છે. પ્રાચીન કાળથી ઉત્તર અને પૂર્વમાંથી આવેલી જુદી જુદી જાતિઓ અને આદિજાતિઓએ આ ભૂમિ પર વસવાટ કરેલો. જાણવા મળતાં ઇતિહાસના સમય દરમિયાન તે વખતો વખત સિંધ અને ગુજરાત પર સત્તા ભોગવનાર જુદાં જુદાં રાજવંશોના આધિપત્ય હેઠળ રહેલું છે. તે એક વખત મૌર્ય સામ્રાજ્યનો ભાગ હતું. ત્યારબાદ તે શક, ક્ષત્રપ, ગુહૈહેયોની સત્તા હેઠળ આવ્યો. પાછળથી તેના પર મૈત્રક, ગુર્જર, ચૌલુક્ય, ચાવડા, સોલંકી, કાઠી અને ગુજરાતનાં બીજા રાજાઓએ રાજ્ય કર્યું. આમ, કચ્છને ગુજરાત સાથે ગાઢ સંપર્ક રહ્યો છે, જેના ઇતિહાસના પ્રવાહે આ પ્રદેશ પર ઘણી અસર કરી છે.

કચ્છના ઇતિહાસને સામાન્ય રીતે પ્રાચીન અને એનિક અર્થાત 14મી સદીની લગભગ શરૂઆતના સમયમાં જાડેજાના સમાના વિજય પહેલાંના અને પછીના સમયમાં એમ બે ભાગમાં વહેંચી શકાય અથવા સિંધની સમા રાજપૂત જાતિએ કચ્છ પર વિજય મેળવ્યો ત્યારે 14મી સદીમાં કચ્છનો અલગ રાજ્ય તરીકે પ્રાદુર્ભાવ થયો. જુનાં હિંદુ લખાણોમાં આ પ્રદેશનો કચ્છ કિનારાની જમીન અથવા રણ વિસ્તાર તરીકે ઉલ્લેખ થયો છે. કચ્છની અગાઉની હકીકત ગ્રીક સાહિત્યમાં જોવા મળે છે. ઇ.સ. પૂર્વે 14-124માં કચ્છ જમાનાની સૌરાષ્ટ્ર સુધી ફેલાયેલા ખનેઢર રાજ્યનો એક ભાગ હતું. આના પછી તરત જ (ઇ.સ. પૂર્વે 120) ગ્રીકો બેક્ટ્રીયન સામ્રાજ્ય ઉથલી પડ્યું અને હિંદમાં શક અથવા મીન તરીકે ઓળખાતા સેતિયનોએ કચ્છમાં અને ઉત્તર ગુજરાતના બીજા ભાગોમાં વસવાટ કર્યો. લગભગ ઇ.સ. પૂર્વે 56માં વિક્રમાદિત્યે તેઓને હરાવતાં તેઓ 20 થી 30 વર્ષે વચ્ચે પાછા આવ્યા અને ચોકેત્સીને પોતાના રાજ્યની સ્થાપના કરી. આ ખ્રિસ્તી સંવતની પ્રથમ સદીમાં પર્થીયનોને ઉથલાવી દીધા કે જેઓની સત્તા સિંધથી માંડી દક્ષિણે ભરૂચ સુધી હતી. ઇસુ ખ્રિસ્ત પછી પ્રથમ સદીમાં પ્લીનીએ (ઇ.સ. 77) ઉલ્લેખ કરેલા ઓડેમ્બરી સામાન્ય રીતે કચ્છનાં વતની હોવા જોઈએ અને પીટીલેમીએ (ઇ.સ. 150) વર્ણવેલું આર્બદારી એ તેમનું મુખ્ય મથક હોવું જોઈએ. કચ્છનો બીજો ઉલ્લેખ એવો છે કે આઠમી સદીની શરૂઆતના ભાગમાં (આશરે ઇ.સ. 714) તેલુગુના પ્રચારના મૃત્યુ સમયે, કચ્છ ચારણોને આપવામાં આવ્યું હતું. આ સમયે કચ્છની બીજી મુખ્ય જાતિ પૂર્વના ચાવડાઓ હતા એમ જણાય છે. આ સમય દરમિયાન આરબોએ કાઠીયાવાડ અને ગુજરાતના કિનારા પર છાપા મારવાની શરૂઆત કરીને સિંધ જીતી લીધું હતું. નવમી સદીમાં તેમણે કચ્છનાં

દરિયાકાંઠે વસવાટ શરૂ કર્યો હતો. અલ્બીરુની (970-1039)માં કચ્છના હાલના નામનો ઉલ્લેખ થયેલો છે અને તેમાં જણાવ્યા મુજબ સિંધુ નદીની એક શાખા કચ્છની સરહદે હિંદ સાગરમાં મળે છે. અગિયારમી સદીના પૂર્વાધમાં તેમાં જણાવ્યા મુજબ સિંધુ નદીની એક એક શાખા કચ્છની સરહદે સિંદ સાગરમાં મળે છે. અગિયારમી સદીના પૂર્વાધમાં (ઇ.સ. 1023) અણહિલવાડનો ભીમદેવ પહેલો (1022-1072) મહમ્મદ ગઝની કંથકોટ આવ્યો તે પહેલાં નાસી છૂટ્યો હતો. સદીના અંત વખતે, સિંધના ચોથા રાજકુમાર ધિરે માલિકબાઇ સુધીનો વિસ્તાર કર્યો હતો.

કચ્છનો આધુનિક ઇતિહાસ સિંધની સમા રાજપૂત જાતિએ કચ્છ જીત્યું તે તારીખથી શરૂ થયો એમ કહી શકાય. ચૌદમી સદી દરમિયાન આ બન્યું અથવા ઓછામાં ઓછું પુરું થયું. પંદરમી સદીના પ્રારંભમાં (1410) અમદાવાદ સલ્તનતના સ્થાપક મુઝફરશાહે (1390-1411) કંથકોટના સરદારને ફરવ્યો. આ પરાજયથી સામાન્યતઃ અમદાવાદની હકુમત ફેલાઈ ગઈ હતી, કચ્છ 1472 સુધી સ્વતંત્ર રહ્યો. સોળમી સદીની શરૂઆતમાં કચ્છના સરદારો, તક્ષના સમાને ઉથલાવી નાખનારા અરઉધન રાજવંશ (1519-1543) સાથે મૈત્રીભર્યા સંબંધો ધરાવતા ન હતા એવું જણાય છે. સિંધના ઇતિહાસકારો મુજબ શાહ હુસેને (1522-1544) લગભગ 1530માં એક પ્રસંગે કચ્છમાં દાખલ થઈ રાવને સજ્જડ પરાજય આપ્યો હતો. આ વખતે જાડેજા કુળની ત્રણ શાખાઓના પ્રતિનિધિ જામ દાદરજી, જામ હમીરજી અને જામરાવલ હતાં. મોગલ સમ્રાટ જહાંગીરના સમય દરમિયાન ભારમલ પોતાની સલામી પાઠવવા અમદાવાદ ગયો હતો. તેને નજરાણું ભેટ ધર્યું હતું. જહાંગીર તેના પર ઘણો પ્રસન્ન થયો હતો. તેને બદલામાં ભેટ આપી હતી અને મક્કા જતા યાત્રાળુઓને કચ્છમાંથી જવાની છૂટ આપવાની શરતે કચ્છને ખંડણીમાંથી મુક્ત કર્યો હતો. 1741માં લાખાજીરાવે તેના પિતાને અટકમાં રાખ્યા અને કચ્છની ધુરા ધારણ કરી હતી. રાવ દેસલજીએ 1860 સુધી રાજ્ય કર્યું. કેટલાંક વર્ષ સુધી રાવ દેસલજી અને તેના પાટલીપુત્ર વચ્ચે કમનસીબે ઝઘડો ચાલ્યો. પરંતુ તેના મરણ અગાઉ મૈત્રીભર્યા સંબંધો સ્થાપ્યા હતાં. 1859માં કેટલોક વખત ગંભીર માંદગીમાં સપડાયો હોઈ, રાવે રાજપ્રતિનિધિ નીમી વહીવટ કરવા સરકારને રાજ્યની ધુરાના ભારમાંથી મુક્ત કરવા પ્રાર્થના કરી હતી. તેમની ઇરછા માન્ય રાખવામાં આવી અને 12મી જુલાઈના રોજ કચ્છના રાવે રાજકીય એજન્ટના પ્રમુખપણા નીચે યુવરાજને પ્રધાન તરીકે અને બીજા બે જાડેજા નાયકોનો સલાહકાર મંડળમાં સભ્યો તરીકે પસંદ કર્યાં. બીજા વર્ષે 21મી જુને રાવની તાકીદની વિનંતીથી સલાહકાર મંડળ વિખેરી નાખવામાં આવ્યું અને રાજ્યની સત્તા તેના દેખીતા વરસ રાવ પ્રાગમલજી બીજાને સોંપવામાં આવી. તેને 1860થી 1875 સુધી રાજ્ય કર્યું. રાવ પ્રાગમલજી પછી રાવ ખેંગાર ત્રીજો ગાદીએ આવ્યો. તેના રાજ્યાભિષેક વખતે તે માત્ર દસ વર્ષનો હતો અને રાજકીય બાબતોનો વહીવટ થતો હતો. આ રાજવંશ સ્વતંત્રતા પ્રાપ્તિ સુધી ચાલ્યો.

હાલનો કચ્છ જિલ્લો અગાઉના કચ્છ રાજ્યના રજવાડા અને અગાઉના મોરબી રજવાડાના 10 ગામનો બનેલો છે. 1947 પછી, તે ભાગ-ગ નું રાજ્ય હતું. તેનો વહીવટ મુખ્ય કમિશ્નર મારફત ભારત સરકાર કરતી હતી.

નવેમ્બર 1956માં રાજ્યોની પુનરચના થઈ અને વિદર્ભ, મરાઠાવાડ, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ પ્રદેશ સાથે બૃહદ દ્વિભાષી મુંબઈ રાજ્ય રચવામાં આવ્યું અને કચ્છ જિલ્લો દ્વિભાષી રાજ્યનો એક ભાગ બન્યો. છેલ્લે 1લી મે 1960ના રોજ મુંબઈ રાજ્યનું વિભાજન થયું. ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્રના અલગ રાજ્યો રચાયાં. તે તારીખથી કચ્છ જિલ્લો નવા રચાયેલા ગુજરાત રાજ્યનો એક ભાગ બન્યો.

કચ્છ જિલ્લાના કેટલાંક ભાગ પર સાર્વભૌમત્વ બાબતમાં ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે સરહદના ઝગડા હોવાથી, સ્વતંત્રતા બાદ કચ્છ જિલ્લા પર ખાસ ધ્યાન અપાયું. ભારત અને પાકિસ્તાન સરકારે વિવાદ નિષ્પક્ષ પંચને સોંપવાનું નક્કી કર્યું. 30મી જૂન 1965ના રોજ તેઓ પણ સંમત થયા કે પંચનો નિર્ણય બંનેને બંધનકર્તા રહેશે અને કોઈ પણ પ્રકારનાં કારણોસર તેની સામે વાંધો ઉઠાવી શકશે નહીં. જિનીવા ખાતે આ પંચનું મુખ્ય મથક હતું. પંચે બંને પક્ષોની દલીલો સાંભળી, બંને પક્ષકારોએ રજૂ કરેલા દસ્તાવેજો, નકશા વગેરે તપાસ્યા અને 19મી ફેબ્રુઆરીએ 1968ના રોજ પોતાનો ચુકાદો આપ્યો. તે ભારત પાકિસ્તાન પશ્ચિમ સરહદ કેસ પંચના ચુકાદામાં સમાવિષ્ટ છે. તદનુસાર જમીન પર થાંભલા ઉભા કરીને સરહદનું સીમાંકન કાર્ય 1968માં હાથ ધરવામાં આવ્યું અને જૂન 1969માં તે પુરું થયું.

1.2 કચ્છની ભૌગોલિક અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની માહિતી

1.2.1 જિલ્લાની ભૌગોલિક માહિતી

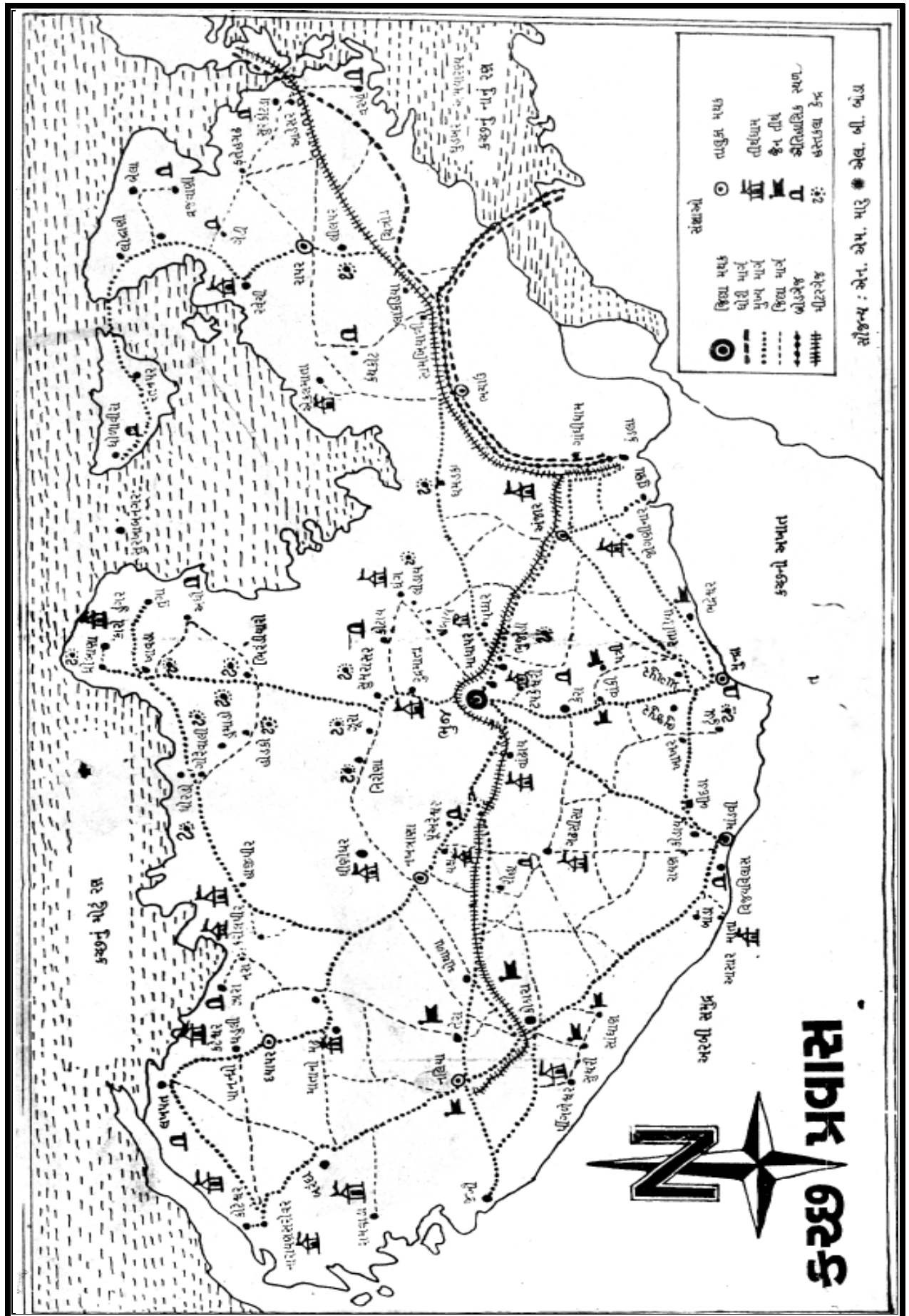
➤ જિલ્લો	: કચ્છ
➤ સ્થાન	: 22.4 અંશથી 24.21 અંશ ઉત્તર અક્ષાંશ પર તથા 68.9 અંશ થી 71.54 અંશ પશ્ચિમ રેખાંશ પર પથરાયેલો કર્કવૃત્તિય પ્રદેશ એટલે કચ્છ.
➤ આબોહવા	: ગરમ છે.
➤ કુલ વરસાદ	: 246 મી.મી.
➤ વિસ્તાર	: 45652 ચો.કિ.મી.
➤ તાલુકો	: 10 (દસ)
➤ વસ્તી(કુલ)વર્ષ2011 મુજબ	: 20,92,371
➤ વસ્તી(પુરુષ)વર્ષ2011 મુજબ	: 10,96,737
➤ વસ્તી(સ્ત્રી) વર્ષ2011 મુજબ	: 9,95,634
➤ વસ્તી(ગ્રામ્ય) વર્ષ2011 મુજબ	: 13,63,836
➤ વસ્તી(શહેર) વર્ષ2011 મુજબ	: 7,28,535
➤ અક્ષરજ્ઞાન વર્ષ 2011 મુજબ	: 12,74,242
➤ અક્ષરજ્ઞાન(ગ્રામ્ય)	: 7,56,239
➤ અક્ષરજ્ઞાન(શહેર)	: 5,18,003

1.2.2 શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની વિગતો

➤ યુનિવર્સિટી	: 1		
➤ જિલ્લા શિક્ષણ તાલીમ ભવન	: 1		
➤ પ્રાથમિક શાળાઓ	: 1726		
➤ માધ્યમિક શાળાઓ	: 359		
➤ ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓ	: 171		
➤ કોલેજો			
➤ આર્ટ્સ	: 07		
➤ સાયન્સ	: 02		
➤ કોમર્સ	: 08		
➤ પી.ટી.સી. કોલેજ	: 03		
➤ બી.એડ. કોલેજ	: 06	➤ બી.એડ સ્પેશ્યલ	: 01
➤ ફાર્મસી કોલેજ	: 03	➤ બી.બી.એ. -બી.સી.એ.	: 01
➤ પોલીટેકનીક કોલેજ	: 02	➤ એમ.બી.એ.	: 01
➤ એન્જીનીયરીંગ કોલેજ	: 01	➤ બી.એ.જર્નાલિઝમ	: 01
➤ લો કોલેજ	: 02	➤ પી.જી.ડી.સી.એ.	: 01
➤ એમ.એસ.ડબલ્યુ.	: 03	➤ પી.જી.ડી.એચ.આર.એમ.	: 01
➤ સી.આર.સી. ની સંખ્યા	: 180	➤ બી.પી.એડ.	: 01
➤ બી.આર.સી. ની સંખ્યા	: 10		

1.3 કચ્છ જિલ્લામાં જોવાલાયક સ્થળોની યાદી

ક્રમ	તાલુકો	સ્થળ
1	ભુજ	જૂની ઐતિહાસિક ઇમારતો, પ્રાગમહેલ, શરદબાગ પેલેસ, આયના મહેલ, છતરડી, રાજમહેલ, ભુજિયો ડુંગર, દેસલસર અને હમીરસર તળાવ, કચ્છ સંગ્રહાલય, સ્વામિનારાયણ મંદિર, હાટકેશ્વર મંદિર, ભુજંગનાથ કે સૂર્ય મંદિર, આશાપુરા માતાનું મંદિર, કોટાય, દત્તાત્રેય ભગવાનનું મંદિર (કાળોડુંગર) સફેદ રણ, ધંગ, ડુદ્રાણી, હાજીપીર દરગાહ
2	મુન્દ્રા	અદાણી પોર્ટ, જૈન મુનિની પાદુકા પરનું છત્ર, જૈન તીર્થ ભદ્રેશ્વર, અહિંસા ધામ (પ્રાગપર ચોકડી), વાંકી જૈન તીર્થ, શાહ બુખારી દરગાહ
3	માંડવી	વૈષ્ણવ મંદિર, લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર, સ્વામિનારાયણ મંદિર, ધોરમનાથ મંદિર, પિરતાનાસાગી કબર, રાવલપીરનું સ્થાનક, ગંગાજી - જમનાજી પવિત્ર કુંડ, રામપર વેકરા, ક્રાંતિતીર્થ -માંડવી, અંબેધામ ગોધરા, બૌતેર જિનાલય - કોડાય રોડ, દરિયા કિનારો, વિજય વિલાસ પેલેસ
4	અબડાસા	જખૌ, તેરા, કોઠારા, સુથરી જૈન પંચતીર્થો, પિંગલેશ્વર દરિયા કાંઠો
5	લખપત	કોટેશ્વર શિવનું મંદિર, નારાયણ સરોવર, આશાપુરા માતાનું મંદિર, માતાના મઠ તા.લખપત, પાન્દ્રો લિઝ્નાઈટ ખાણ, મુરચબાણ તીર્થ
6	ભચાઉ	પુરાતન કિલ્લો કંથકોટ, ધોળાવીરા પુરાતત્ત્વ સાઇટ (ખડીર)
7	અંજાર - ગાંધીધામ	કંડલા મહાબંદર, કિડાણા, જેસલ તોરલની સમાધિ, વીરા, જોગણી માતાનું મંદિર, સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન ગાંધીધામ
8	રાપર	રવેચી માતાજીનું મંદિર, કચ્છનું રણ, ધૂડખર અભયારણ્ય
9	નખત્રાણા	મોટા યક્ષનું સ્થાનક, છારી ઢંઢ, પીયોણી, ધીણોધર ડુંગર, રોહાનો કિલ્લો, પુંઅરેશ્વર

1.4 વિસ્તાર અને વસતિ

કચ્છ જિલ્લાની 2011ની વસતિ ગણતરી મુજબ વસતિ વિષયક આંકડા

ક્રમ	તાલુકા નું નામ	ગ્રામ્ય વસ્તી			શહેરી વસ્તી			કુલ વસ્તી		
		પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
1	લખપત	32274	30278	62552	0	0	0	32274	30278	62552
2	રાપર	96677	92231	188908	14388	14019	28407	111065	106250	217315
3	ભચાઉ	76236	70267	146503	21661	17871	39532	97897	88138	186035
4	અંજાર	78229	70125	148354	45172	42011	87183	123401	112136	235537
5	ભુજ	116990	112765	229755	111146	102368	213514	228136	215133	443269
6	નખત્રાણા	74380	71987	146367	0	0	0	74380	71987	146367
7	અબડાસા	61387	56151	117538	0	0	0	61387	56151	117538
8	માંડવી	77908	74089	151997	26075	25301	51376	103983	99390	203373
9	મુન્દ્રા	78986	53895	132881	10885	9453	20338	89871	63348	153219
10	ગાંધીધામ	20457	18524	38981	153886	134299	288185	174343	152823	327166
	કુલ	713524	650312	1363836	383213	345322	728535	1096737	995634	2092371

માહિતીપ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓર્ડી. શ્રી, એસ.એસ.એ. એમ., ભુજ

1.5 કચ્છ જિલ્લાની શાળાઓ, વિદ્યાર્થીઓ અને શિક્ષકોની સંખ્યાની માહિતી

ક્રમ	તાલુકો	શાળાની સંખ્યા	વિદ્યાર્થીની સંખ્યા	શિક્ષકની સંખ્યા
1	ભુજ	342	47748	1743
2	માંડવી	168	21470	836
3	મુન્દ્રા	105	14455	586
4	અંજાર	130	19942	678
5	ભચાઉ	173	24981	906
6	રાપર	299	32240	1321
7	અબડાસા	174	16769	689
8	નખત્રાણા	173	18927	814
9	લખપત	107	9629	411
10	ગાંધીધામ	55	15529	488
	કુલ	1726	223690	8472

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન: જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ, જિલ્લા પંચાયત કચેરી, ભુજ

1.6 કચ્છ જિલ્લાના વિદ્યાર્થીઓની જાતિવાર માહિતી

ક્રમ	તાલુકો	કુમાર	કન્યા	કુલ
1	ભુજ	24154	23594	47748
2	માંડવી	10749	10721	21470
3	મુન્દ્રા	7056	7399	14455
4	અંજાર	10189	9753	19942
5	ભચાઉ	12993	11988	24981
6	રાપર	17719	16521	32240
7	અબડાસા	8689	8080	16769
8	નખત્રાણા	9741	9186	18927
9	લખપત	4837	4792	9629
10	ગાંધીધામ	7567	7962	15529
	કુલ	113694	109996	223690

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન: જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ, જિલ્લા પંચાયત કચેરી, ભુજ

1.7 કચ્છ જિલ્લામાં કાર્યરત પ્રાથમિક શિક્ષકોની માહિતી

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	કામ કરતા શિક્ષકો		
		ધોરણ 1 થી 5 ના શિક્ષકો	ધોરણ 6 થી 8 ના શિક્ષકો	એકંદરે કુલ
1	ભુજ	1097	646	1743
2	માંડવી	516	320	836
3	મુન્દ્રા	363	223	586
4	અંજાર	381	297	678
5	ભચાઉ	562	344	906
6	રાપર	868	453	1321
7	અબડાસા	454	235	689
8	નખત્રાણા	463	351	814
9	લખપત	279	132	411
10	ગાંધીધામ	294	194	488
	કુલ	5277	3195	8472

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓડી. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.8 જિલ્લાની શાળાવાર વિદ્યાર્થીની સંખ્યા (ઘોરણ 1 થી 5 માટે)

અનુ.	તાલુકો	શાળાઓની સંખ્યા						કુલ
		100 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	101 થી 200 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	201 થી 300 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	301 થી 400 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	401 થી 500 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	500થી વધુ વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	
1	ભુજ	221	97	17	5	2	0	342
2	માંડવી	119	37	10	2	0	0	168
3	મુન્દ્રા	68	33	3	1	0	0	105
4	અંજાર	53	47	23	7	0	0	130
5	ભચાઉ	109	46	16	1	1	0	173
6	રાપર	223	55	16	4	1	0	299
7	અબડાસા	142	28	4	0	0	0	174
8	નખત્રાણા	125	44	4	0	0	0	173
9	લખપત	89	15	2	1	0	0	107
10	ગાંધીધામ	16	18	12	6	2	1	55
	કુલ	1165	420	107	27	6	1	1726

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓ.ડિ. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.9 જિલ્લાની શાળાવાર વિદ્યાર્થીની સંખ્યા (ઘોરણ 6 થી 8 માટે)

અનુ.	તાલુકો	શાળાઓની સંખ્યા						કુલ
		100 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	101 થી 200 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	201 થી 300 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	301 થી 400 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	401 થી 500 સુધી વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	500થી વધુ વિદ્યાર્થીની સંખ્યાવાળી શાળાઓ	
1	ભુજ	287	50	5	0	0	0	342
2	માંડવી	141	23	4	0	0	0	168
3	મુન્દ્રા	92	11	2	0	0	0	105
4	અંજાર	84	39	7	0	0	0	130
5	ભચાઉ	142	30	1	0	0	0	173
6	રાપર	257	39	3	0	0	0	299
7	અબડાસા	162	12	0	0	0	0	174
8	નખત્રાણા	160	13	0	0	0	0	173
9	લખપત	103	4	0	0	0	0	107
10	ગાંધીધામ	30	16	6	3	0	0	55
	કુલ	1458	237	28	3	0	0	1726

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓડિ. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.10 તાલુકાવાર - શિક્ષકવાર શાળાઓની સંખ્યા (ધોરણ 1 થી 5 માટે)

અનુ.	તાલુકો	0 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	1 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	2 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	3 થી 5 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	6 થી 10 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	10 થી વધુ શિક્ષકવાળી શાળાઓ	એકંદરે કુલ
1	ભુજ	2	30	131	146	32	1	342
2	માંડવી	1	18	67	70	12	0	168
3	મુન્દ્રા	1	4	33	63	4	0	105
4	અંજાર	0	11	27	65	26	1	130
5	ભચાઉ	1	20	67	71	13	1	173
6	રાપર	1	41	143	95	18	1	299
7	અબડાસા	1	21	88	64	0	0	174
8	નખત્રાણા	1	8	83	77	4	0	173
9	લાખપત	2	12	54	36	3	0	107
10	ગાંધીધામ	7	1	5	20	17	5	55
	કુલ	17	166	698	707	129	9	1726

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓડિ. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.11 તાલુકાવાર - શિક્ષકવાર શાળાઓની સંખ્યા (ઘોરણ 6 થી 8 માટે)

અનુ.	તાલુકો	0 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	1 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	2 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	3 થી 5 શિક્ષકવાળી શાળાઓ	5 વધુ શિક્ષકવાળી શાળાઓ	એકંદરે કુલ
1	ભુજ	108	36	59	115	24	342
2	માંડવી	40	20	39	60	9	168
3	મુન્દ્રા	13	17	28	42	5	105
4	અંજાર	16	14	16	69	15	130
5	ભચાઉ	30	29	34	75	5	173
6	રાપર	83	61	55	91	9	299
7	અબડાસા	53	44	49	27	1	174
8	નખત્રાણા	27	21	58	65	2	173
9	લખપત	41	15	29	22	0	107
10	ગાંધીધામ	12	2	9	15	17	55
	કુલ	423	259	376	581	87	1726

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓડિ. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.12 જિલ્લાના તાલુકાવાર સી.આર.સી. અને સી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટર્સની સંખ્યા

અનુ.	તાલુકો	સી.આર.સી. ની સંખ્યા	સી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટર્સની સંખ્યા
1	ભુજ	34	34
2	માંડવી	18	18
3	મુન્દ્રા	11	11
4	અંજાર	16	15
5	ગાંધીધામ	8	8
6	ભચાઉ	18	18
7	રાપર	29	29
8	અબડાસા	19	19
9	નખત્રાણા	16	15
10	લખપત	11	10
	કુલ	180	177

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : ડિસ્ટ્રીક્ટ પ્રો.કો.ઓડિ. શ્રી, એસ.એસ.એ.એમ., ભુજ

1.13 જિલ્લાની માધ્ય./ઉ.મા. શાળાઓની સંખ્યા

ક્રમ	તાલુકો	એસ.વી.એસ. નું નામ	શાળાઓની સંખ્યા											
			માધ્યમિક શાળાઓ				ઉ.મા. શાળાઓ				કુલ શાળાઓ			
			સરકારી	ગ્રાન્ટ્સ	પ્રાનગી	કુલ	સરકારી	ગ્રાન્ટ્સ	પ્રાનગી	કુલ	સરકારી	ગ્રાન્ટ્સ	પ્રાનગી	કુલ
1	ભુજ	સાંદીપની	31	8	26	65	7	11	26	44	38	19	52	109
2	ગાંધીધામ	દ્રોણાચાર્ય	33	13	63	109	2	8	13	23	35	21	76	132
3	અંજાર													
4	માંડવી	શ્યામજી કૃષ્ણવર્મા	25	14	11	50	8	12	21	41	33	26	32	91
5	મુન્દ્રા													
6	નખત્રાણા	વિવેકાનંદ	33	9	11	53	11	10	11	32	44	19	22	85
7	અબડાસા													
8	લખપત													
9	ભચાઉ	ચાણક્ય	46	17	19	82	11	8	12	31	57	25	31	113
10	રાપર													
	કુલ	5	168	61	130	359	39	49	83	171	207	110	213	530

માહિતી પ્રાપ્તિ સ્થાન : જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી, જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કચેરી, ભુજ

2. PAC મીટીંગ

પ્રોગ્રામ એડવાઇઝરી કમિટીની બેઠક

➤ પ્રસ્તાવના :

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો દ્વારા યોજાતા શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓના સમગ્ર આયોજન અને સંચાલન અંગે માર્ગદર્શન અને સલાહ માટે કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પીએસી)ની રચના દરેક જિલ્લામાં કરવામાં આવેલ છે. આ સમિતિની બેઠક વર્ષમાં બે વાર મળે છે. આ સમિતિઓના સભ્યો સાથેના પરામર્શન બાદ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન તેના શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોનું આયોજન અને અમલીકરણ કરે છે.

➤ કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પીએસી)ના હેતુઓ :

- શૈ. કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓના આયોજન અને સંચાલન અંગે માર્ગદર્શન અને સલાહ આપવા.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા થયેલ કાર્યક્રમોની સમીક્ષા કરવી.
- જિ. શિ. તા. ભવન અંતર્ગત થયેલ શૈ. કાર્યક્રમોની સમીક્ષા કરી જરૂરી માર્ગદર્શક સૂચનો આપવા.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા થતાં કાર્યક્રમોની માહિતી જનસમુદાય સુધી પહોંચાડવી.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા યોજાતા ઈનોવેટિવ કાર્યક્રમોની અસરકારકતા વધારવા માર્ગદર્શન અને સૂચનો આપવા.

➤ કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિના કાર્યો :

કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિના કાર્યો નીચે મુજબ છે.

- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા યોજાતા શૈ. કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓ અંગે સલાહ અને માર્ગદર્શન આપે છે.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા યોજાતા ઈનોવેટિવ કાર્યક્રમો અંગે માર્ગદર્શન આપે છે.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા યોજાતા કાર્યક્રમોની અસરકારકતા વધારવા સૂચનો કરે છે.
- જિ. શિ. તા. ભવન દ્વારા યોજાતા કાર્યક્રમોની માહિતી જનસમુદાય સુધી પહોંચાડે છે.
- કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ શિક્ષક તાલીમકાર્ય અને સંશોધન જેવા વિવિધ પ્રકારના કાર્યક્રમોને તપાસવા પેટા સમિતિઓ રચી માર્ગદર્શન આપે છે.

➤ શિક્ષક પ્રશિક્ષણની 12મી યોજના અંતર્ગત કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ :

કારોબારી સમિતિ સ્વરૂપે PACની એક લઘુ આવૃત્તિ હોઈ શકે, જેનું નેતૃત્વ જિલ્લા પરિષદના નેતા કે જિલ્લા ન્યાયાધીશનું હોઈ શકે.

➤ કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિના સભ્યો :

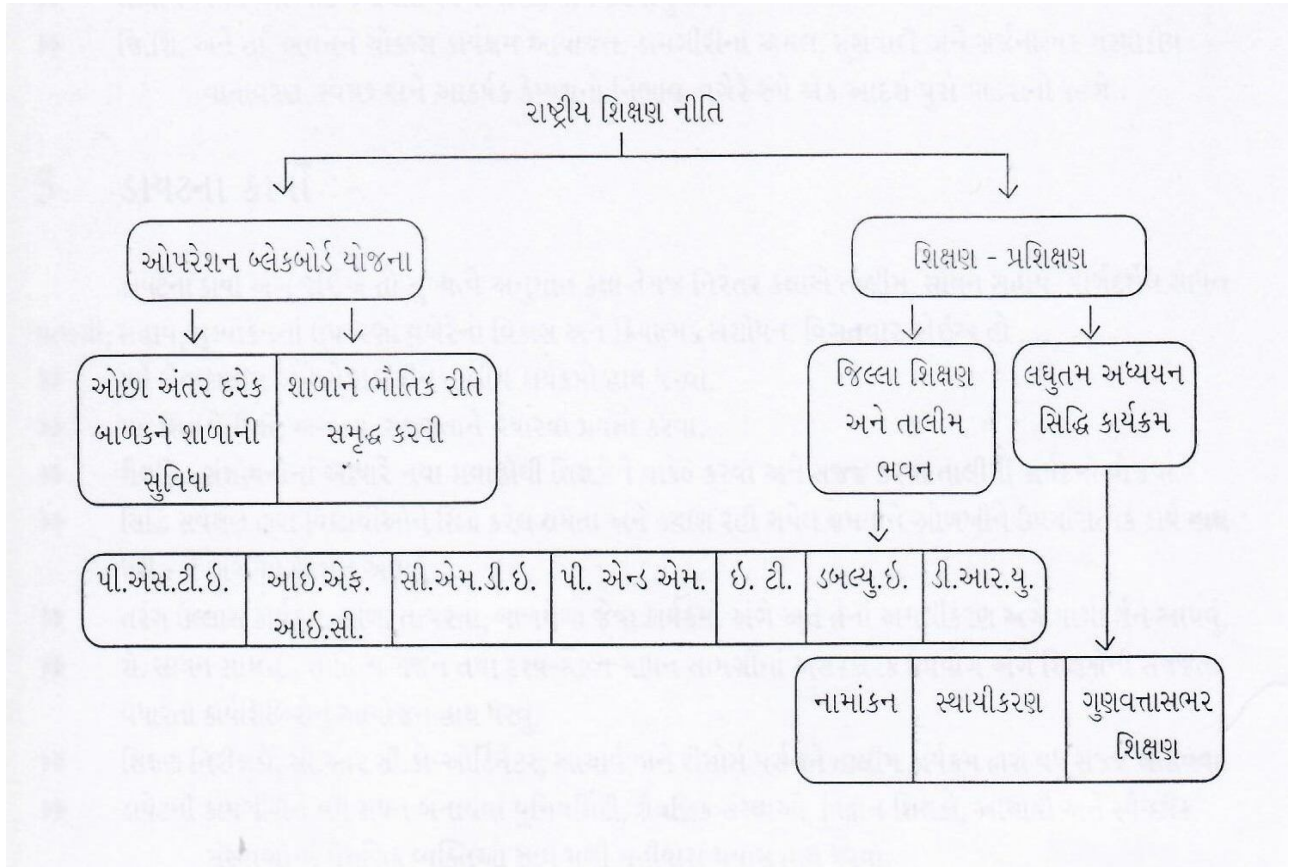
ક્રમ	વિગત	હોદ્દો
1	જિલ્લા સમાહર્તા (જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ/ જિલ્લા કલેક્ટર)	અધ્યક્ષ
2	જિલ્લા વિકાસ અધિકારી	ઉપાધ્યક્ષ
3	જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારી	સભ્ય
4	જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારી	સભ્ય
5	SSA અને RMSAના જિલ્લા પ્રોજેક્ટ કો.- ઓફિસર	સભ્ય
6	ડાયટના સિનિયર લેકચરર (બે)	સભ્ય
7	શાળાના મુખ્ય શિક્ષક (બે)	સભ્ય
8	આદિજાતિ કલ્યાણ વિભાગ, સમાજ કલ્યાણ વિભાગ, લઘુમતી વિભાગ, મહિલા અને બાળ કલ્યાણ વિભાગ (એક - એક પ્રતિનિધિ)	સભ્ય
9	બી. આર. સી. કો. -ઓફિસર (એક)	સભ્ય
10	સી.આર.સી. કો. - ઓફિસર (એક)	સભ્ય
11	આનગી/અનુદાનિત/બિન અનુદાનિત શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ કોલેજ (ડી.એલ.એડ.અને બી.એડ.) માંથી એક આચાર્ય	સભ્ય
12	આઈ.એ.એસ.ઈ.ના પ્રાચાર્ય	સભ્ય
13	સી.ટી.ઈ.ના પ્રાચાર્ય	સભ્ય
14	SCERTના નિયામકશ્રીના પ્રતિનિધિ	સભ્ય
15	શિક્ષક પ્રશિક્ષણના ક્ષેત્રમાં કામ કરતી એક NGOના પ્રતિનિધિ	સભ્ય
16	પી.એસ.ટી.ઈ.માંથી બે તાલીમાર્થીઓ (સિનિયર અને જુનિયર)	સભ્ય
17	ડાયટના પ્રાચાર્ય	કન્વીનર

3. ડાયટનો ઇન્ડ્રોડકશન (રૂપરેખા)

3.1 પ્રસ્તાવના :

કોઇપણ રાષ્ટ્રના સંપૂર્ણ વિકાસ માટે ત્રણ ક્ષેત્રો મહત્વના છે. આ ત્રણ ક્ષેત્રોમાં રાષ્ટ્ર જેટલું મજબુત તેટલો તે રાષ્ટ્રનો વિકાસ વધારે સારો આ ત્રણ ક્ષેત્રો છે. સલામતીક્ષેત્ર, સ્વાસ્થ્યક્ષેત્ર અને શિક્ષણક્ષેત્ર છે. શિક્ષણ એ માનવ વિકાસનું એક મહત્ત્વનું અંગ છે. આપણા દેશની તમામ યોજનાઓમાં શિક્ષણને હંમેશા વધારેને વધારે મહત્ત્વનું સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. સંપૂર્ણ રાષ્ટ્રને સાક્ષર બનાવવા માટે સરકારે પ્રાથમિક શિક્ષણને મફત ફરજિયાત અને સાર્વજનિક બનાવવાનો નિર્ણય કર્યો.

ભારતના શિક્ષણ વિકાસના ઇતિહાસમાં 1986માં અમલમાં મુકાયેલ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ એક નોંધપાત્ર પગલું છે. આ નીતિ દ્વારા રાષ્ટ્રે શિક્ષણના વિકાસની દિશામાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરવા માટેની દિશાચિહ્નો દર્શાવ્યા. આ નીતિમાં મુખ્યત્વે બે બાબતોને ખાસ ભાર આપવામાં આવ્યો.

4 ડાયટ(જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન)ના હેતુઓ :

ડાયટ જિ. શિ. અને તા. ભવનનું કેન્દ્રવર્તી ધ્યેય - પ્રારંભિક અને પ્રૌઢશિક્ષણના ક્ષેત્રમાં હાથ ધરતા વિવિધ વ્યૂહરચના અને કાર્યક્રમોની સફળતા માટે પાયાના સ્તરે શૈક્ષણિક અને સાધનરૂપ સહાય પૂરી પાડવી.

આ હેતુનું પૃથ્થકરણ કરતા નીચેની બાબતો સ્પષ્ટ થાય છે.

- ભવનના વ્યાપમાં પ્રારંભિક અને પ્રૌઢશિક્ષણનો સમાવેશ થાય છે.
- પ્રારંભિક શિક્ષણમાં સાર્વત્રિકરણ, સ્થાયીકરણ અને ગુણવત્તા ધરાવતા શિક્ષણ પર ભાર મુકવામાં આવે છે. શાળાકીય અને આશાલેય બંને પ્રકારના બાળકોના શિક્ષણ અંગે પણ વિચારવા દર્શાવાયું છે.
- નિરક્ષરતાનું નિવારણ થાય તે માટે 15 થી 35 વયજૂથમાં આવતી વ્યક્તિઓને રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા મિશન ()માં આવરી લેવાના છે. આ કાર્યમાં તાલીમી ભવનોએ મહત્વપૂર્ણ કામગીરી કરવાની છે.
- રાજ્ય દ્વારા હાથ ધરતા કાર્યક્રમોનો જિલ્લા કક્ષાએ અમલ કરવાનો છે. યોજનાનું અમલીકરણ, કાર્યનવ્યય તથા મૂલ્યાંકન એ તમામ બાબતોમાં ધ્યાન આપવાનું છે.
- અંતરિયાળ વિસ્તારની શાળાઓ, બાળકો, શિક્ષણકેન્દ્રો સાથે રહી તેમને વિવિધ સહાય પૂરી પાડવાની રહે છે.
- તાલીમ ભવને આ માટે કેન્દ્રવર્તી શાખા તરીકે કાર્ય કરવાનું છે.
- જિ. શિ. અને તા. ભવને ચોક્કસ કાર્યક્ષમ આયોજન, કામગીરીનો અમલ, સુસંવાદી અને સર્જનાત્મક સંસ્થાકીય વાતાવરણ, સ્વચ્છ અને આકર્ષણ કેમ્પસનો નિભાવ વગેરે રૂપે એક આદર્શ પૂરો પાડવાનો રહેશે.

5 ડાયટના કાર્યો :-

ડાયટના કાર્યો અંગે જોઈએ તો મુખ્યત્વે અનુમાન કક્ષા તેમજ નિરંતર કક્ષાએ તાલીમ, સાધન સહાય, માર્ગદર્શન, સાધન સામગ્રી સહાય, મૂલ્યાંકનના ઉપકરણો વગેરેનો વિકાસ અને ક્રિયાત્મક સંશોધન. વિગતવાર જોઈએ તો .....

- પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન તાલીમ કાર્યક્રમો હાથ ધરવા.
- પ્રા. શિક્ષકોની શૈ. અને વ્યવસાયિક સજ્જતાને વધારવા પ્રયત્નો કરવા.
- શૈક્ષણિક સંશોધનોના આધારે નવા પ્રવાહોથી શિક્ષકોને વાકેફ કરવા અને સજ્જ કરવા તાલીમી કાર્યક્રમો યોજવા.
- સિદ્ધિ સર્વેક્ષણ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને સિદ્ધ કરેલ ક્ષમતા અને કચાશ રહી ગયેલ ક્ષમતાને ઓળખીને ઉપચારાત્મકકાર્ય હાથ ધરી તે અંગે માર્ગદર્શન આપવું.
- તરંગ ઉલ્લાસ કાર્યક્રમ, શાળા તત્પરતા, બાળમેળા જેવા કાર્યક્રમો અંગે અને તેના અમલીકરણ અંગે માર્ગદર્શન આપવું.
- શૈ. સાધન સામગ્રી, સાહિત્ય સર્જન તથા દૃશ્ય-શ્રાવ્ય સાધન સામગ્રીના અસરકારક ઉપયોગ અંગે શિક્ષકોની સજ્જતા વધારતા કાર્યશિબિરોનું આયોજન હાથ ધરવું.
- શિક્ષણ નિરીક્ષકો, સી.આર.સી.કો - ઓર્ડિનેટર, આચાર્ય અને રિસોર્સ પર્સનને તાલીમ કાર્યક્રમ દ્વારા વધુ સજ્જ બનાવવા.
- ડાયટની કામગીરીને વધુ સઘન બનાવવા યુનિવર્સિટી, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ, વિદ્વાન શિક્ષકો, આચાર્યો અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના શૈક્ષણિક વ્યક્તિઓ સાથે મળી સહિયારા પ્રયાસ હાથ ધરવા.
- ગણિત- વિજ્ઞાન વિષય સુધારણા માટેના કાર્યક્રમો યોજવા.
- જિલ્લા કક્ષાના વિજ્ઞાનમેળા, નેશનલ સાયન્સ સેમીનાર, અને રાજ્યકક્ષાના વિજ્ઞાન સંશોધન માટે પ્રેરવા.

- પ્રા. શિક્ષકોને ક્રિયાત્મક સંશોધન માટે પ્રેરવા.
- અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક સુધારણા માટે પ્રયાસ કરવા.
- ડી.પી.ઈ.પી. અને સર્વશિક્ષા અભિયાન જેવી સંસ્થાઓ સાથે સહયોગમાં કામ કરવું.
- શારિરીક સ્વાસ્થ્ય, યોગ અને કલા શિક્ષણને ઉત્તેજન આપી આ ક્ષેત્રોમાં નિષ્ણાંત શિક્ષકોને સજ્જ કરવા.
- વિવિધ પ્રકારના પ્રકાશનો બહાર પાડવા.

6. ડાયટની શાખાઓ :

ગુણવત્તા સુધારણા માટેના વિવિધ કાર્યક્રમોનું સુચારુ અમલીકરણ થઈ શકે તે માટે સમગ્ર કામગીરીને સાત શાખાઓમાં વહેંચવામાં આવેલ છે. જેના દ્વારા વિવિધ કામગીરીનું અમલીકરણ થાય છે.

(1) પૂર્વ - સેવા શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ શાખા (P.S.T.E.) (Pre-service Teacher Education) :

આ શાખા દ્વારા ધો. 12 પાસ વિદ્યાર્થીઓને પ્રાથમિક શિક્ષક માટેની પૂર્વસેવા તાલીમ આપવામાં આવે છે. ડાયટ-ભુજ ખાતે પણ પ્રથમ અને દ્વિતીય બે વર્ષની તાલીમ આપવામાં આવે છે.

(2) સેવાકાલીન- પ્રશિક્ષણ શાખા (I.F.I.C.) (In service training programme, Filed interaction, Innovation and Coordination) :

પ્રાથમિક શિક્ષકોની વ્યવસાયિક તેમજ શૈક્ષણિક સજ્જતામાં વધારો થાય તે માટે વિવિધ સર્વેક્ષણો, ક્ષેત્રીય કાર્યના આધારે નાવીન્યપૂર્ણ કાર્યક્રમો અને તાલીમવર્ગો યોજવામાં આવે છે.

(3) આયોજન અને વ્યવસ્થાપન શાખા (P & M) (Planning and Management) :

વિવિધ શાખાઓ દ્વારા થતા કાર્યક્રમોનું આયોજન મેળવવું, તજજ્ઞોનો લાભ લેવો, તાલીમની જરૂરિયાત જાણવી, જિલ્લાની વિવિધ પ્રકારની માહિતી મેળવવી અને તેનું અપગ્રેડેશન કરતા રહેવું તથા માહિતી પૂરી પાડવી જેવાં કાર્યો આ શાખા દ્વારા કરવામાં આવે છે.

(4) કાર્યાનુભવ શાખા (W. E.) (Work Experience) :

કાર્યાનુભવ અંગેના સેવાકાલીન કાર્યક્રમો હાથ ધરવા અને વિદ્યાર્થીઓની સર્જનાત્મકતામાં વધારો થાય તેવા કાર્યક્રમો તૈયાર કરી અલમમાં મૂકવા. તેમજ પ્રા.શિક્ષણની અસરકારકતામાં કાર્યાનુભવની ઉપયોગીતા માટેના કાર્યક્રમો યોજવા.

(5) અભ્યાસક્રમ, સાહિત્ય નિર્માણ તથા મૂલ્યાંકન શાખા (C.M.D.E.) (Curriculum, Material development and Evaluation) :

સેવાકાલીન શિક્ષકોને માર્ગદર્શકરૂપ એવા તાલીમી સાહિત્યનું નિર્માણ કરવું. પ્રા.શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન કાર્ય અંગેનું માર્ગદર્શન પૂરું પાડવું અને આ માટે વિવિધ તાલીમ વર્ગોનું આયોજન કરવું તે આ શાખાનું મુખ્ય કાર્ય છે.

(6) શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી શાખા (E.T.) (Education Technology) :

આધુનિક શિક્ષણમાં ઓડિયો વિડીયો જેવી શૈક્ષણિક સાધન-સામગ્રી, આધુનિક ઇલેક્ટ્રોનિક શૈક્ષણિક સાધનો જેવાંકે ટી.વી., વી.સી.આર, ટેપરેકોર્ડર, કમ્પ્યુટર, સ્કેનર, સીડી, મલ્ટીમીડિયા, ઓવરહેડ પ્રોજેક્ટર, સીડી બેઇઝ સોફ્ટવેરની મદદથી શિક્ષણના એકમોને સરળ અને રસપ્રદ બનાવવા પ્રયત્નો કરવા.

(7) જિલ્લા સંશાધન એકમ શાખા (DRU) (District Resource Units) :

સ્વૈચ્છીક સંસ્થાઓની મદદથી અવૈધિક શિક્ષણ પ્રચાર-પ્રસાર માટે પ્રયત્નો કરવા. તેમાં એકસૂત્રતા લાવવી. નિરક્ષરતા નિવારવા અંગેના વિવિધ સંશાધનો એકઠા કરવા, નિરક્ષરોની સમસ્યાઓ જાણવી. શિક્ષણ કેન્દ્રો ખોલવા, મૂલ્યાંકન કરવું, તાલીમ આપવી, વસતિ શિક્ષણ, તારુણ્ય શિક્ષણ, બાળમેળા જેવા કાર્યક્રમો ચલાવવા.

7. ડાચેટનો મહેકમ

1. ડાચેટનું નામ : જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન
મિડલ સ્કૂલ ગ્રાઉન્ડ,
એસ.ટી. સ્ટેન્ડ સામે, ભુજ - કચ્છ
ફોન: (02832) 252604, 221491
ફેક્સ: (02832) 221491
www.diet-kutch.org
dietbhuj@gmail.com
2. ડાચેટ મંજૂર થયાનાં : શિ. વિ. નાં ઠરાવક્રમાંક
હુકમ-નંબર-તારીખ 44 - 4 - 93, ટી. - 31 - 3 - 95
3. ડાચેટ શરૂ થયાનું વર્ષ : 1 - 2 - 1991
4. મહેકમની વિગત : જૂન - 2020
5. સ્ટાફ લીસ્ટ : લીસ્ટ સામેલ છે.

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભુજ- કચ્છ

મંજુર, ભરાયેલ અને ખાલી જગ્યાની વિગતો દર્શાવતું પત્રક (તા.30-06-2020ની સ્થિતિએ)

ક્રમ	જગ્યાનું નામ	પગાર ધોરણ	મંજુર જગ્યાઓ			ભરાયેલ જગ્યાઓ			ખાલી જગ્યાઓ			વિશેષ નોંધ
			કાયમી	હંગામી	કુલ	કાયમી	હંગામી	કુલ	કાયમી	હંગામી	કુલ	
1	પ્રાચાર્ય	67700-208700	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
2	સિનિયર લેકચરર	44900-142400	1	6	7	0	1	1	1	5	6	--
3	જુનિયર લેકચરર	39900-126600	8	8	16	0	8	8	8	0	8	--
4	વિજ્ઞાન સલાહકાર	35400-112400	0	1	1	0	1	1	0	0	0	--
5	ટેકનીશીયન	29200-92300	1	0	1	0	0	0	1	0	1	--
6	લાયબ્રેરીયન	25500-81100	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
7	ઓફીસ સુપ્રિન્ટેન્ડેન્ટ (ઓડીટર ગ્રુપ - ૧)	39900- 126600	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
8	મુખ્ય કારકુન (એકાઉન્ટ)	35400-112400	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
9	મુખ્ય કારકુન	35400-112400	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
10	સિનિયર કલર્ક (આંકડા)	25500-81100	0	1	1	0	1	1	0	0	0	--
11	સિનિયર કલર્ક	25500-81100	0	2	2	0	2	2	0	0	0	--
12	જુનિયર કલર્ક	19900-63200	2	0	2	1	0	1	1	0	1	--
13	કોમ્પ્યુટર ઓપરેટર (ટાઈપીસ્ટ)	19900-63200	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
14	રેક્ટર	19900-63200	0	1	1	0	0	0	0	1	1	--
15	પટાવાળા	15000-47600	3	0	3	2	0	2	1	0	1	--
16	વોચમેન	15000-47600	1	0	1	0	0	0	1	0	1	--
કુલ સરવાળો			16	25	40	3	13	16	13	12	25	--

8. ડાયટનું સ્ટાફ લીસ્ટ

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભુજ-કચ્છ

માહે 30 જૂન 2020ની સ્થિતિનું શૈક્ષણિક કર્મચારીનું સ્ટાફ લીસ્ટ

ક્રમ	અધિકારી/કર્મચારીનું નામ	હોદ્દો	પગાર ધોરણ	શાખા	લાયકાત	જન્મ તારીખ	ખાતામાં દાખલ તારીખ	હાલની સંસ્થામાં દાખલ તારીખ	જાતિ	રીમાર્ક્સ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	શ્રી એચ. ટી. ગોર	ઈ. પ્રાચાર્ય	44900-142400	Science-Maths	M.Sc.,B.Ed., D.Pharm	31-12-1962	19-07-1983	11-07-1989	Gen.	
2	ડૉ. દક્ષા જી. મહેતા	સિનિયર લેકચરર	44900-142400	IFIC	M.A.,M.Ed.,Ph.D., M.Phil.	15-06-1974	18-01-2011	18-01-2011	Gen.	
3	શ્રીમતી જે. બી. સોરઠીયા	લેકચરર	44900-142400	PSTE	M.A., M.Ed.	22-02-1963	04-03-1997	04-03-1997	SEBC	
4	શ્રી એસ. આર. યાદવ	લેકચરર	39900-126600	PSTE	M.A., M.Ed., M.Phil.	11-06-1978	26-11-2010	26-11-2010	SEBC	
5	ડૉ. આર. એચ. પરમાર	લેકચરર	39900-126600	PSTE	M.Com.,M.Ed., M.Phil.,Ph.D.,NET, SLET	04-06-1980	19-01-2011	19-01-2011	SC	
6	ડૉ. રીઝવાન એચ. રાજા	લેકચરર	39900-126600	PSTE	M.P.Ed., M.Phil., Ph.D.	12-02-1979	03-08-2011	03-08-2011	SEBC	
7	શ્રી એસ. પી. ઠાકર	લેકચરર	44900-142400	DRU	M.A., B.Ed.	18-07-1965	21-08-1998	21-08-1998	Gen.	
8	શ્રી એ. પી. સુથાર	લેકચરર	39900-126600	WE	M.Sc., M.Ed., M.Phil.	26-05-1979	24-01-2011	24-01-2011	SEBC	
૯	ડૉ. રક્ષા એચ. ઉપાધ્યાય	લેકચરર	39900-126600	ET	M.Sc.,M.Ed.,Ph.D., M.Phil.	15-12-1979	19-01-2011	19-01-2011	Gen.	
10	ડૉ. બી. આર. પટેલ	લેકચરર	39900-126600	IFIC	M.Com.,M.Ed., M.Phil., Ph.D., SLET	20-12-1979	22-11-2010	25-10-2017	Gen.	

8. ડાયટનું સ્ટાફ લીસ્ટ

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભુજ-કચ્છ

માહે 30 જૂન 2020ની સ્થિતિનું બિનશૈક્ષણિક (વહીવટી) કર્મચારીનું સ્ટાફ લીસ્ટ

ક્રમ	અધિકારી/કર્મચારીનું નામ	હોદ્દો	પગાર ધોરણ	શાખા	લાયકાત	જન્મ તારીખ	ખાતામાં દાખલ તારીખ	હાલની સંસ્થામાં દાખલ તારીખ	જાતિ	રીમાર્ક્સ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	શ્રી બી. એચ. ગોર	સિનિયર કારકુન	25500-81100	Administration	B.A.,L.L.B.	23-11-1969	02-12-1989	14-02-2017	Gen.	
2	શ્રી ઓ. ડી. કુંભાર	સિનિયર કારકુન	25500-81100	Administration	SSC	05-07-1967	28-11-1988	29-01-2019	SEBC	
3	શ્રીમતી કે. પી. પટેલ	સિનિયર કારકુન	19950 Fix	Administration	M.Sc.,B.Ed.	12-01-1993	20-04-2018	20-04-2018	Gen.	
4	શ્રી સલીમ ઈસ્માઈલ માંજોઈ	જુનિયર કારકુન	35400-112400	Administration	HSC	27-09-1978	13-12-1997	31-12-2019	SEBC	તા.31-12-2019થી બઢતી મળતાં ડાયટમાં હાજર થયેલ છે.
5	શ્રીમતી ડી.એમ. દવે	કમ્પ્યુટર ઓપરેટર	12500 Fix	Administration	B.A.	20-11-1988	01-09-2017	01-09-2017	SEBC	Out Source પર નિમણુંક છે.
6	શ્રી કે. પી. યાદવ	પદ્ધવાળા	15700-50000	-	Std.7	30-03-1966	03-05-1988	06-07-2002	Gen.	
7	શ્રી જે. એ. સુમરા	પદ્ધવાળા	15700-47600	-	Std.9	08-09-1976	12-12-1997	22-03-1999	SEBC	
8	શ્રી ડી. બી. ધુઆ	પદ્ધવાળા	15700-50000	-	Std.7	14-04-1966	04-02-1990	27-07-2010	Gen.	તા.31-12-2019થી બઢતી મળતાં DEO કચેરીમાં બદલી થયેલ છે.
૯	શ્રી એચ. જે. ડુડિયા	ચોકીદાર	12100 Fix	-	Std.8	25-01-1967	19-12-2010	19-12-2010	Gen.	Out Source પર નિમણુંક છે.
10	શ્રી ચુનીલાલ મેઘજી ડોરું	ડ્રાઇવર	10425 Fix	-	Std.8	12-02-1981	01-01-2017	01-01-2017	SC	Out Source પર નિમણુંક છે.
11	શ્રી પ્રેમજીભાઈ મેઘજીભાઈ મહેશ્વરી	પદ્ધવાળા	12100 Fix	-	Std.9	02-05-1975	05-02-2020	05-02-2020	SC	Out Source પર નિમણુંક છે.

9. ડાટનું અન્ય સંસ્થાઓ સાથેનું સંકલન

(ક)	આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ	-	UNICEF
(ખ)	રાષ્ટ્રીયકક્ષાની સંસ્થાઓ		
(i)	NCERT	-	ન્યુ દિલ્હી
(ii)	NUEPA	-	ન્યુ દિલ્હી
(iii)	NCTE	-	ન્યુ દિલ્હી
(iv)	CCRT	-	ન્યુ દિલ્હી
(ગ)	રાજ્યકક્ષાની સંસ્થાઓ		
(i)	GCERT	-	ગાંધીનગર
(ii)	GIET	-	અમદાવાદ
(iii)	પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકશ્રીની કચેરી	-	ગાંધીનગર
(iv)	S.S.A.M.	-	ગાંધીનગર
(v)	નિરંતર શિક્ષણ નિયામકશ્રીની કચેરી,		ગાંધીનગર
(vi)	ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ,		ગાંધીનગર
(ઘ)	જિલ્લાકક્ષાની સંસ્થાઓ		
(i)	જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિ - ભુજ		
(ii)	સર્વ શિક્ષા અભિયાન મિશન, કચ્છ		
(iii)	નગરપાલિકા શિક્ષણ સમિતિ - અંજાર		
(iv)	એસ. ડી. શેઠિયા, કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન - મુન્દ્રા		
(v)	ડી.આર.ડી.એ. - ભુજ		
(vi)	પી.પી.ટી.સી. કોલેજ - મુન્દ્રા		
(vii)	બુનિયાદી અધ્યાપન મંદિર - મુન્દ્રા		
(viii)	મા આશાપુરા મહિલા પી.ટી.સી. કોલેજ - ભુજ		
(ix)	જમીયતે ઉલેમાએ - હિન્દ પી.ટી.સી. કોલેજ, અંજાર		
(x)	શ્રી શ્યામજી કૃષ્ણ વર્મા કચ્છ યુનીવર્સિટી		
(ચ)	તાલીમી સંસ્થાઓ	-	I.A.S.E. ગુજરાત વિદ્યાપીઠ અમદાવાદ

10. ડાયટનો લેબ એરિયા

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન દ્વારા પ્રાથમિક શિક્ષણમાં નામાંકન, સ્થાયીકરણ અને ગુણવત્તાસભર પ્રાથમિક શિક્ષણ મેળવે તેમજ પ્રાથમિક શિક્ષણમાં સાર્વત્રિકરણનો ધ્યેય સિદ્ધ થાય એ દરેક તાલીમનો મુખ્ય હેતુ રહેલો છે. તાલીમ ભવનમાં ડી.એલ.એડ. જે પ્રથમ લેબ એરિયા તરીકે છે. પરંતુ કચ્છના કેટલાંક ગામોમાં હજુપણ કન્યા કેળવણીનું પ્રમાણ ઓછું છે. તેવા ગામો ભુજ વિસ્તારના બન્ની વિસ્તાર, સાક્ષરતાનો દર નીચો હોય તેવા ત્રણ તાલુકા - રાપર, ભચાઉ અને લખપત તાલુકો

- વર્ષ : 2019-20ના સિદ્ધિમાપન કસોટીના પરિણામ ઉપરથી પાંચ તાલુકા રાપર, ભચાઉ, લખપત, અબડાસા અને નખત્રાણા તાલુકામાં પ્રાથમિક શિક્ષણમાં નામાંકન, સ્થાયીકરણની સાથે સાથે ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ બાબતો મેળવે એ માટે તાલીમ ભવન દ્વારા જુદા - જુદા કાર્યક્રમો, તાલીમવર્ગો યોજી શિક્ષણની ગુણવત્તા માટે પ્રયાસ કરવામાં આવશે.
- બિનકચ્છી પ્રાથમિક શિક્ષકોને કચ્છી બોલીની તાલીમ જ્યાં વધુ કચ્છી બોલી બોલાતી હોય એવા ગામમાં શિક્ષકોને સમયાંતરે તાલીમ આપવી.

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભુજ અંતર્ગત વર્ષ દરમિયાન થતા અનેકવિધ શૈક્ષણિક તાલીમી તથા અન્ય કાર્યક્રમો મુખ્યત્વે જિલ્લાના શૈક્ષણિક સ્તર, સિદ્ધિ, જરૂરિયાત, ખાસ લક્ષ્યજુથ, ફોક્સ એરિયા જેવી બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને આયોજિત કરવામાં આવે છે. આમ, ભવન દ્વારા વર્ષ દરમિયાન યોજાતા કાર્યક્રમોને મુખ્યત્વે નીચેની બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને આયોજિત કરવામાં આવે છે.

1. જરૂરિયાત આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમો (નીડ બેઇઝ)
2. સંશોધન આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમો (રીસર્ચ બેઇઝ)
3. ખાસ વિસ્તાર આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમો (એરિયા બેઇઝ)

નીડ બેઇઝ તાલીમ કાર્યક્રમોમાં જિલ્લાના દસ તાલુકાના પ્રા.શિક્ષકોની વિષયવસ્તુ સજ્જતા, સ્ક્રીપ્ટ રાઈટીંગ, શાંતવાંચન, નામાંકન, 100 ટકા સ્થાયીકરણ અને ગુણવત્તાલક્ષી શિક્ષણ માટેના કાર્યક્રમોને ધ્યાનમાં રાખી આયોજન કરવામાં આવે છે.

રીસર્ચ બેઇઝ લેબ એરિયામાં જીસીઈઆરટી, ગાંધીનગર દ્વારા ડાયટ મારફતે લેવામાં આવતી સિદ્ધિ કસોટીઓ માટે પસંદિત શાળાઓનો સમાવેશ થાય છે. દર વર્ષે ભવનના વ્યાખ્યાતાઓ દ્વારા તથા જિલ્લાની વિવિધ પ્રા.શાળાઓના શિક્ષકો દ્વારા જુદા જુદા વિષયો આધારિત સંશોધનો કરવામાં આવે છે; જેના તારણોના આધારે તેના અનુકાર્યરૂપે જે તારણો મળે તે આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમો પણ યોજવામાં આવે છે.

એરિયા બેઇઝ લેબ એરિયામાં સર્વ શિક્ષા અભિયાન કાર્યક્રમમાં કચ્છ જિલ્લા અંતર્ગત કરવાની થતી આ પ્રકારની તમામ તાલીમોને એરિયા બેઇઝ લેબ એરિયામાં આવરી લઈને આયોજન કરવામાં આવે છે.

ચાલુ વર્ષ 2019-20 દરમિયાન જિ.શિ. અને તાલીમ ભવન, ભુજ દ્વારા જિલ્લાના સરહદી તાલુકા એવા લખપત તાલુકાને લેબ એરિયા (પ્રિય તાલુકા) તરીકે પસંદ કરી ભવનના મોટા ભાગના ગુણવત્તાલક્ષી અને સુધારલક્ષી તાલીમ કાર્યક્રમો - પ્રવૃત્તિઓ આ તાલુકામાં ગોઠવવાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. સાથે સાથે ડાયટ ભુજ શહેરના વિસ્તારમાં આવેલ છે. જેથી, ભુજના શહેરી વિસ્તારમાં ડાયટ દ્વારા પોતાના કેટલાંક તાલીમ કાર્યક્રમો લેબ એરિયાને ધ્યાનમાં રાખી મુકવામાં આવેલ છે.

11. વર્ષ : 2020-21ના સંશોધનની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	સમયગાળો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
1	ક્રિયાત્મક સંશોધન અન્વયે સંશોધન સલાહકાર માર્ગ દર્શિકા તાલીમ (જિલ્લા કક્ષાએ)	3 દિવસ	જુલાઈ-20	જિલ્લા સંશોધન સલાહકાર સમિતિના સભ્યો	* સંશોધન માટે જિલ્લા સલાહકાર સમિતિની રચના કરવી.	50	1000	50000
2	ક્રિયાત્મક સંશોધન અન્વયે સંશોધન સલાહકાર માર્ગ દર્શિકા તાલીમ (તાલુકા કક્ષાએ)	2 દિવસ	ઓગસ્ટ-20	શિક્ષકો, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, તાલુકા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ અને ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* અભ્યાસકોને સંશોધન કાર્યથી માહિતગાર કરવા.	200	500	100000
3	ક્રિયાત્મક સંશોધન	3 માસ	સપ્ટેમ્બર-20 થી નવેમ્બર-20	શિક્ષકો, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, તાલુકા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ અને ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* શિક્ષકો, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, તાલુકા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ અને ડાયટ ફેકલ્ટીઝ સંશોધન કાર્યથી માહિતગાર થાય.	200	1000	200000
4	સંશોધનપત્ર રજૂઆત માટેની કોન્ફરન્સ	2 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, શિક્ષકો અને અન્ય શૈક્ષણિક ફેકલ્ટીઝ	* શિક્ષકો, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, તાલુકા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રીઓ અને ડાયટ ફેકલ્ટીઝનો સંશોધનપત્ર રજૂ કરવા માટેનો વ્યાપ વધારવો.	100	500	50000
5	સંશોધન સારાંશ વોલ્યુમ (શ્રેણી)ની સંરચના કાર્યશાળા	1 દિવસ	જાન્યુઆરી-21	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ, બી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, સી.આર.સી. કો.-ઓર્ડિનેટર્સ, શિક્ષકો અને અન્ય શૈક્ષણિક ફેકલ્ટીઝ	* ડાયટ ભુજ દ્વારા સંશોધન સારાંશ વોલ્યુમ (શ્રેણી)ની રચના કરવી.	400	2500	100000
	કુલ					950		500000

12. વર્ષ : 2020-21ના ડાયટ ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ માટેના કાર્યક્રમોની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	કાર્યક્રમના દિવસો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
1	શૈક્ષણિક સંસ્થા ગ્રામ સ્વરાજ સંઘ નીલપર અને રામકૃષ્ણ ટેવ-રતનપરની મુલાકાત	2 દિવસ	ઓગસ્ટ-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* શૈક્ષણિક સંસ્થા ગ્રામ સ્વરાજ સંઘ નીલપર અને રામકૃષ્ણ ટેવ-રતનપરની કામગીરીની જાણકારી મેળવવી અને તેના અનુભવોનું આદાન-પ્રદાન કરવું.	8	1250	10000
2	SCERT કેરાલા અને ડાયટ - પાંડીચેરીની એક્ષ્પોઝર વિઝીટ	10 દિવસ	સપ્ટેમ્બર-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* SCERT કેરાલા અને ડાયટ - પાંડીચેરીની નવીન કામગીરી અને કાર્યક્રમોથી માહિતગાર થવું.	4	20000	80000
3	વહીવટી અને વ્યવસ્થાપકીય કૌશલ્યના વિકાસ માટેની તાલીમ - SPIPA - અમદાવાદ	4 દિવસ	ઓક્ટોબર-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* વહીવટી અને વ્યવસ્થાપકીય કૌશલ્યના વિકાસ માટે નવીન કામગીરી અને કાર્યક્રમોનું આદાન-પ્રદાન કરવું.	2	5000	10000
4	ડાયટ વઘઈ અને વનસ્પતિ ઉદ્યાન વઘઈની એક્ષ્પોઝર વિઝીટ	5 દિવસ	નવેમ્બર-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* ડાયટ વઘઈના નવીન કાર્યક્રમો અને અનુભવોનું આદાન-પ્રદાન કરવું. * વનસ્પતિ ઉદ્યાન વઘઈની ઇકો ક્લબ સંબંધિત નવીન કામગીરીથી માહિતગાર થવું.	4	5000	20000
5	Rishi Valley આંધ્રપ્રદેશની એક્ષ્પોઝર વિઝીટ	10 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* Rishi Valley આંધ્રપ્રદેશની શૈક્ષણિક પ્રણાલીથી માહિતગાર થવું.	4	20000	80000
	કુલ					22		200000

13. વર્ષ : 2020-21ના કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	શાખા	સમયગાળો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ/કોપીદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
1	વાર્ષિક આયોજન 2020-21 અને વાર્ષિક અહેવાલ 2019-20 નિર્માણ માટેનો વર્કશોપ	P & M	30 દિવસ	જુન-20 થી જુલાઈ-20	ડાયટ ફેકલ્ટીઝ	* ડાયટ દ્વારા યોજાતા કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓથી વાકેફ થવું.	15	1000	15000
2	ટી.એલ.એમ. નિર્માણ વર્કશોપ	WE	2 દિવસ	જુલાઈ-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં ટી.એલ.એમ. નિર્માણ કૌશલ્ય કેળવવું.	50	600	30000
3	વસતિ તારુણ્ય શિક્ષણ તાલીમ	DRU	2 દિવસ	જુલાઈ-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* વસતિ અને તારુણ્ય શિક્ષણથી માહિતગાર થવું.	50	600	30000
4	નવનિયુક્ત વિદ્યાસહાયક તાલીમ	IFIC	4 દિવસ	ઓગસ્ટ-20	નવનિયુક્ત વિદ્યાસહાયકો	* પ્રાથમિક શિક્ષણની સામાન્ય બાબતોથી વાકેફ થવું.	1000	1000	1000000
5	PAC બેઠક	P & M	1 દિવસ	ઓગસ્ટ-20	PAC મેમ્બર્સ	* વાર્ષિક આયોજન તૈયાર કરવા જરૂરીયાત આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમોની સમીક્ષા કરવી.	20	250	5000
6	શિક્ષકો માટે DIKSHA PORTALના ઉપયોગની તાલીમ	ET	1 દિવસ	સપ્ટેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* શિક્ષકો DIKSHA PORTALનો શિક્ષણમાં ઉપયોગ કરે.	50	200	10000

વર્ષ : 2020-21ના કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	શાખા	સમયગાળો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ/કોપીદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
7	પપેટ દ્વારા શિક્ષણ તાલીમ	WE	3 દિવસ	સપ્ટેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં પપેટ નિર્માણ કૌશલ્ય કેળવવું.	50	1000	50000
8	પ્રથમ સત્રની પરીક્ષા માટે પ્રશ્નપત્ર સંરચના કાર્યશાળા	CMDE	3 દિવસ	સપ્ટેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* વિષયવાર અને ધોરણવાર બ્લ્યુ પ્રિન્ટ અને પ્રશ્નપત્રની સંરચના કરવી.	50	1000	50000
9	સાંસ્કૃતિક ધરોહર અને તેની જાળવણીની તાલીમ	WE	2 દિવસ	સપ્ટેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* સાંસ્કૃતિક ધરોહરથી વાકેફ થવું.	50	600	30000
10	મુખ્ય શિક્ષક રિક્રેશન તાલીમ	IFIC	2 દિવસ	ઓક્ટોબર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના મુખ્ય શિક્ષકોમાં વહીવટી અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિકસાવવી.	50	600	30000
11	TPEO/ADI/BRCCo./BRPsની સંકલન બેઠક	IFIC	1 દિવસ	નવેમ્બર-20	TPEO/ADI/BRCCo./BRPs ની સંકલન બેઠક	* તાલુકા અને કલસ્ટર કક્ષાની બેઠક માટે માસિક આયોજન તૈયાર કરવું. * તાલુકા અને કલસ્ટર કક્ષાએ કાર્યક્રમ વ્યવસ્થાપનની રૂપરેખા તૈયાર કરવી.	40	250	10000
12	Digi Locker વર્કશોપ	ET	2 દિવસ	નવેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં Digi Lockerનું કૌશલ્ય કેળવવું.	50	200	10000

વર્ષ : 2020-21ના કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	શાખા	સમયગાળો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ/કોપીદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
13	માધ્યમિક શાળાના આચાર્યો માટેની તાલીમ	IFIC	2 દિવસ	નવેમ્બર-20	માધ્યમિક શાળાના આચાર્યો	* વહીવટી અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિકસાવવી.	50	600	30000
14	ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના આચાર્યો માટેની તાલીમ	IFIC	2 દિવસ	નવેમ્બર-20	ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના આચાર્યો	* વહીવટી અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિકસાવવી.	50	600	30000
15	બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને સી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સની ભૂમિકા માટેની તાલીમ	IFIC	2 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને સી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ	* બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને સી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સમાં શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિકસાવવી.	50	600	30000
16	શૈક્ષણિક નેતૃત્વ તાલીમ	P & M	2 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	પ્રાથમિક શાળાના મુખ્ય શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના મુખ્ય શિક્ષકોમાં વહીવટી અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા કેળવવી.	50	600	30000
17	આંગણવાડી કાર્યકરો માટે તાલીમ	DRU	2 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	આંગણવાડી કાર્યકરો	* આંગણવાડી કાર્યકરોને માર્ગ દર્શન આપવું અને સુસજ્જ કરવા.	50	500	25000
18	બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને બી.આર.પી.ની તાલીમ	IFIC	2 દિવસ	ડીસેમ્બર-20	બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને બી.આર.પી.	* બી.આર.સી.કો.-ઓર્ડિનેટરર્સ અને બી.આર.પી.માં શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિકસાવવી.	50	600	30000

વર્ષ : 2020-21ના કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની રૂપરેખા

ક્રમ	કાર્યક્રમ/પ્રવૃત્તિનું નામ	શાખા	સમયગાળો	માસ	લાભાર્થી જૂથ	હેતુઓ	તાલીમાર્થી સંખ્યા	વ્યક્તિદીઠ/કોપીદીઠ ખર્ચ	કુલ ખર્ચ
19	બ્લોગ નિર્માણ વર્કશોપ	ET	2 દિવસ	જાન્યુઆરી-21	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોમાં બ્લોગ નિર્માણ કૌશલ્ય કેળવવું.	50	600	30000
20	કચ્છી ભાષા તાલીમ	DRU	6 દિવસ	જાન્યુઆરી-21	બિનકચ્છી શિક્ષકો	* બિનકચ્છી શિક્ષકોને કચ્છી ભાષાથી વાકેફ કરવા.	600	2000	1200000
21	PAC બેઠક	P & M	2 દિવસ	જાન્યુઆરી-21	PAC મેમ્બર્સ	* વાર્ષિક આયોજન તૈયાર કરવા જરૂરીયાત આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમોની સમીક્ષા કરવી.	20	250	5000
22	SCE મૂલ્યાંકન વર્કશોપ	CMDE	2 દિવસ	જાન્યુઆરી-21	SRG, DRG, BRG, CRG	* વિષયવાર અને ધોરણવાર પ્રશ્નપત્રના માળખા અને પ્રશ્નપત્રની સંરચના કરવી.	100	600	60000
23	માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો માટે જીવન કૌશલ્ય તાલીમ	DRU	2 દિવસ	ફેબ્રુઆરી-21	માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો	* માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકોમાં જીવન કૌશલ્યોની કાર્યક્ષમતા વિકસાવવી.	50	600	30000
24	દ્વિતીય સત્રની પરીક્ષા માટે પ્રશ્નપત્ર સંરચના કાર્યશાળા	CMDE	3 દિવસ	ફેબ્રુઆરી-21	પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો	* વિષયવાર અને ધોરણવાર બ્લ્યુ પ્રિન્ટ અને પ્રશ્નપત્રની સંરચના કરવી.	50	1000	50000
25	જરૂરીયાત આધારિત તાલીમ	Any Branch	1/2/3 દિવસ	ફેબ્રુઆરી-21	શિક્ષકો	* શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક સુસજ્જતા (કાર્યક્ષમતા) વિકસાવવી.	180	1000	180000
	કુલ						2825		3000000